

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De Amplificatione per contentionem iromeam. Capvt XXV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Præangustus illius sinus, qui sinu suo omnia complectitur.

Incomprehensibili rois vellus, Bethlemitica cisterna, quam velut vitæ refoclatricem. Daud desideravit, & ex qua immortalitatis poculum immortalibus emanavit. Propitiatorium per quod Deus humanam naturam indutus mortalibus innotuit, impollutum illius indumentum, qui lucis vestimento circumfunditur, Deo nullius rei indigo carnem mutata, quam ipse non habebat.

D. Basilii
4, ut c. 10.

Atque ut hæc definitio ad laudandum, sed etiam ad vituperandum valet, & crebro in eodem genere vsurpatur. Sic Basilii definit vanam gloriam γλυκὴν σχολευτὴν τῷ πνευματικῷ πλῆτῃ, ἣ ἡδὸν τῶ ἡμετέρων ψυχῶν πόλεμον, τὸν σῆτα τῶν ἀρετῶν, τὸν μὲν ἡδονῆς τὰ ἡμέτερα καλά ληϊζόμενον, τὸν μέλιτι κρώσαντα τῆς οἰκείας ἀπάτης δηλητήριον, καὶ τὰς διαγωγὰς τῶ ἀνθρώπων τῆρ ἐλεθρίαμ ἐρεθίζοντα κύλιχα.

Blandum prædonem opulentia spiritualis, suavem animorum hostem, vermem virtutum, honesta quæque opera cum voluptate deprædantem; quæ lethale fraudis poculum melle illinit, & mentibus hominum fatalem porrigit calicem.

Quo autem sit securior huius definitionis vsus, quatuor notanda sunt. Primum ne nimis longus tractus continuetur, qui affectationem habet, & frigidis plerumque metaphoricis est obnoxius. Secundum ut quando ex translationibus hæ definitiones constant non sint duræ, morosæ, putidæ, violenter accersitæ. Tertium ut quæ copulantur affinitatem quandam, & cognationem habeant, ne de vultorie in-dissimillima quæque raptim incurramus. Quartum ut lectissima quoad fieri possit ad has exornationes afferantur, eaque distributionibus, & antithetis, ut ex superioribus exemplis patuit, varientur.

De Amplificatione per definitionem mixtam.

C A P V T XXIII.

Magnam vim habent ad amplificationem huius loci mixtæ definitiones, quales

sunt, quæ primum per negationem fiunt, deinde per assertionem, tertio per contrariorum oppositionem: Ostendo exemplo. Cicero in Ci. in Pico. Pisonem. Verum consulem descripturus, quo n. 23. Rufonem hoc nomine indignissimum convincat, primum ostendit, quid non sit Consul: Deinde quid sit: ad summum pugnantium conflictum facit admodum ornate sic, (Quid? tu in liëtoribus, in toga, & per texta esse consularum putas? quæ ornamenta etiam in Sexto Clodio te Consule esse voluisti. Huius tu Clodiani canis insignibus consularum declarari putas?) En quid non sit consularis, non est toga prætexta, falces, &c. Iam accipe, quid sit. (Animo consulem esse oportet, consilio, fide, gravitate, vigilantia, cura, toto denique munere consularis.) Hæc descriptio consulis ab adiunctis.

Tum ingerit pugnam contrariorum. (Ego Consulem esse putem, qui Senatam esse in rebus non putavi, & sine eo consilio consulem numerem, sine quo Romæ ne Reges quidem esse potuerunt. (& cætera, quæ ille in rebus gestis Pisonis consulis dignitati omnino contraria enumerat. Tandem concludit acriter, & nervosè. (Qui latrones igitur? siquidem vos consules, qui prædones? qui hostes? qui proditores? qui tyranni nominabuntur. (Hæc est artificiosissima definitio, & præclarum imitationis exemplar.

De Amplificatione per contentionem ironicam.

C A P V T XXV.

Alius est amplificandi modus per contentionem ironicam, cum res Ironice secundum aduersariorum mentem definitur ab oratore. Deinde remoto ioco graviter, & ornate describitur. Tale est illud Ciceronis pro domo sua ad Pontifices. (An tu P. R. esse putas illum, qui constat ex ijs, qui mercede conducuntur, qui impelluntur, ut vim afferant magistratibus, ut obsideant Senatam; optet quotidie cadem, incendia, rapinas; & ὑπερωκῶς exclamat, o speciem, dignitatemque P. Romani, quam Reges, quam nationes extera, quam gentes, vltimæ pertimescant, multitudinem hominum ex seruis conductis, facinorosis, ex egentibus congregatam.)

Mox serio definit (Ille, ille populus est Dominus Regum, victor, atq; Imperator omnium

nium gentium, quem illo clarissimo die scelerate vidisti, tum cum omnes Principes ciuitatis, omnes ordinum, atque aetatum ciuium, se non de ciuis, sed de ciuitatis salute ferre censebant.) Huiusmodi definitiones planè graues, & oratoriae sunt.

De confirmatione definitionis.

CAPVT XXVI.

*Arist. 1. 7. c. 5. πέντων ἑα-
507 ὄρα, ἀ-
νακνώσαι.*

Diogen. L. 1. c. 1. Diogen.

Tertull. in Apol. c. 1.

Cic. l. 1. de natura Deorum.

VT definitionem suis partibus absolutam facere satis operosum est: Sic inualem refellere facillimum. Vbi enim aliquid improprium, commune, metaphoricum, est assignatum, illud statim aduersarijs magnam suggerit ansam cauillationis. Definierat semel Plato hominem animal implume, bipes, Diogenes Cynicus homo diex, & Academicorum irritor, gallum deplumen, & nudum in mediam Platonis scholam proiciens. *En. homo* (inquit) *Platoniceus*; sic mirifica plerunque ludunt oratores, vbi inanes, & mancas aduersariorum definitiones refellunt, & definitis non conuenire, imò contraria prorsus accommodari posse ostendunt. Sic Tertull. in Apologetico, *Quid hoc mali est, quod naturam mali non habet: timorem, pudorem, tergiversationem, poenitentiam, deplorationem.* Quid hoc mali est, cuius reus gaudet: cuius confusio votum est. & poena felicitas. non potes demerentiam dicere, qui ruinam reus ignorare. Sic Velleius apud Ciceronem lib. de natura Deorum contra Stoicos, qui mundum animantem, immortalem, beatum, & rotundum dicebant, agit cauillatoriè. *Nunc autem haec tenui* (inquit) *admirabor eorum tarditatem, qui animantem immortalem, & eundem beatum, & rotundum esse velint, quod ea forma viliam neget esse pulchriorem Plato. At mihi vel cylindri, vel qua trati, vel conii, vel pyramidis videtur esse formosior. Quæ verò vita attribuitur isti rotundo Deo? nempe ea celeritate contorqueatur, cui par nulla cogitari quidem possit. In qua non video, vbi nam mens constans, & vita beata possit insistere, quodque in nostro corpore, si minima ex parte significetur, molestum sit: cur hoc idem non habeatur molestum in Deo: Terra enim profectò quoniam pars mundi est, pars est etiam Dei. Atqui terræ maximas regiones inhabitabiles, atque incultas videmus, quod pars eorum appulsu solis exarsit, pars obri-*

guerit niue; pruinaq; longinquo solis abscessu, quæ, si mundus est Deus, quoniam partes mundi sunt, Dei membra, partim ardentia, partim refrigerata dicenda sunt. Vides quam latus pateat in istis confutationibus campus, vbi præsertim aliquid absurdum est ab aduersarijs prolarum: Continuo orator sua dexteritate trullam faciet de Minerua. Et hæc in confutatione totius corporis.

Alias vnum membrum reprehenditur, si quid dictum laxius, si quid strictius conclusum, vt ex definitionis vitijs est colligere, si plene reprehendi non potest, vellicatur, distorquetur, durius accipitur.

Sic malignè Cæcilij, quæ de Dei scientia, & prouidentia dicuntur à Christianis, interpretatur. Deum (inquit) illum suum, quem nec ostendere possunt, nec videre in omnium mores, actus omnium, verba denique, & occultas cogitationes diligenter inquirere, discurrerentem scilicet, atque vbique præsentem: Molestum illum volunt, inquietum. (videtur non posse, nihil cum huiusmodi dictum in Dei definitione) impudenter etiam curiosum: Si quidem astat factis omnibus, locis omnibus intererat: cum nec singulis inferuis possit per vniuersa districtus, nec vniuersis sufficere in singulis occupatus?

Ad cauendas istas illusiones in contentiosis orationibus, vt quæ pugnae sunt, & bellorum, argendum sic, & concludendum strictè, colligendum acue: abstinendum similibus, & metaphoricis, ad summum oportet.

Τὰ σάκκα σάκκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγειν.

De partium enumeratione, Loci dignitas & definitio.

CAPVT XXVII.

EA demum est diuinæ naturæ perfectio, vt nullius rei indiga, nulla quoque partium congerie ad suæ integritatis absolutam rationem concretere possit. At cætera rerum creaturarum genera, vt ab hac simplicitate longè distita sunt, atque remota, sic etiam diuersarum partium nexibus coalescunt, quarum spectata in singulis cognitio, nos ad totius notitiam facili quodam itinere conducit. Quamobrem inter locos partium enumeratio plurimum obinet splendoris, vt quæ non modò.

*Cæcilij
pud Min.
1. 1. 1.*